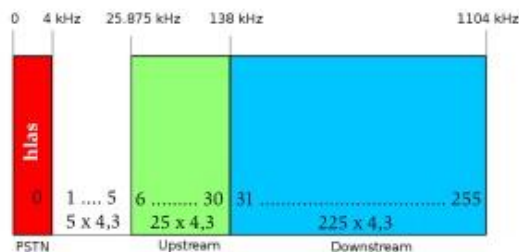
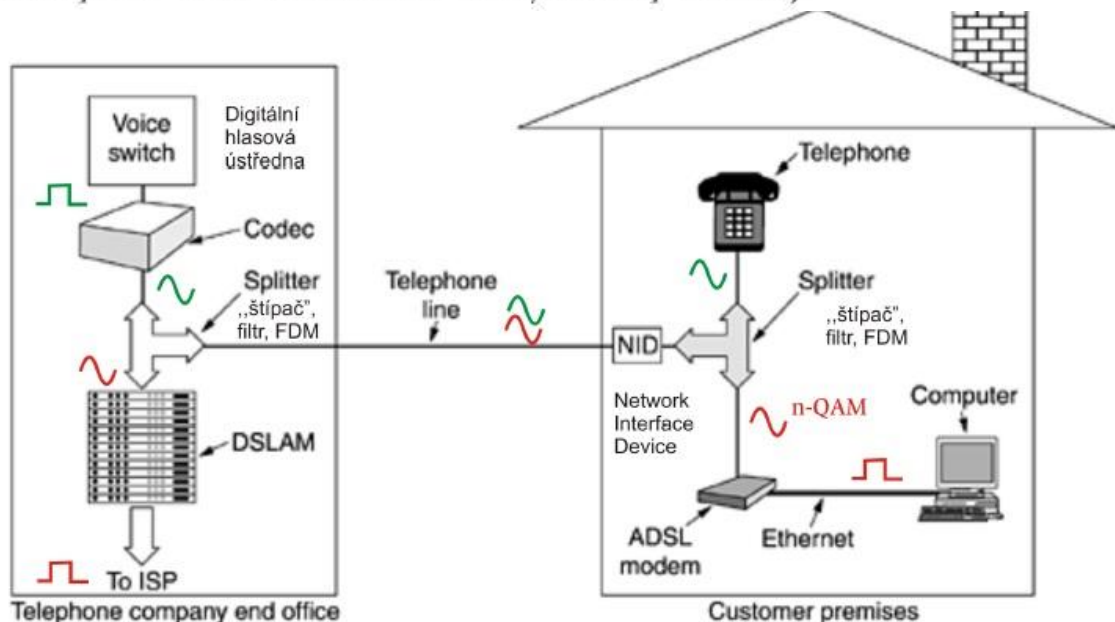

**Vysvetlite princíp fungovania ADSL
a architektúru zapojenia modemu**

- ADSL je adaptivní technologie, používa datovou rychlost odpovídající okamžitým šumovým podmínkám na místní smyčce
- na místní smyčce se hlasový a datový přenos sdílí pomocí 256 FDM kanálů s šířkou pásma po 4 KHz
- prvních 25 kHz šířky pásma je určený hlasový přenos, **kanál 0**, stačí mu tradiční telefonní šířka pásma 4 kHz a je oddělený od datových přenosů oddělovacími **kanály 1 – 5**
- poté se vyhradí šířka pásma 200 kHz pro 25 *upstream* (odchozích) **kanálů 6 – 30**, modulace v kanálu QAM – až 15 b/bd,
  - tj. až $2^{15} = 32\,768$ kombinací hodnot fáze a amplitud,
  - tj. de facto se využívá kanál s rychlostí 0 – 64 kb/s
  - 25 kanálů = 24+1, uživatel + řízení
  - $24 \times 4\,000 \times 15 = 1\,440\,000$,
  - tj. odchozí rychlost přenosu dat až 1,44 Mb/s
- zbytek (do 1,1 MHz) se použije pro *downstream* (příchozí) **kanály 31 – 255**, QAM, až 15 b/bd, 225 kanálů = 224+1, uživatel + řízení)
  - $224 \times 4\,000 \times 15 = 13\,500\,000$,
  - tj. příchozí rychlost přenosu dat až 13,5 Mb/s
  - (prakticky ne více než 8 či 9 Mb/s díky šumu)

Zapojenie ADSL modemov:

Vypočítajte frame check sequence CRC kódu ku správe 10011, je zadaný deliteľ: $x^2 + x + 1$

□ Nechť zpráva $D = 10011_2$, tedy $D(X) = X^4 + X + 1$

□ Nechť 3-bitový klíč má reprezentaci

$G(X) = X^2 + X + 1$ (tj. binárně 111_2),
generující 2-bitový FCS:

✓ $x^2(x^4+x+1)/x^2+x+1=$, tj.

$$\begin{array}{r} x^6 + 0 + 0 + x^3 + x^2 + 0 + 0 \\ x^6 + x^5 + x^4 \\ \hline x^5 + x^4 + x^3 + x^2 + 0 + 0 \\ x^5 + x^4 + x^3 \\ \hline x^2 + 0 + 0 \\ x^2 + x + 1 \\ \hline x + 1 \end{array}$$

✓ $x + 1$ má reprezentaci 11_2 a kódové slovo je tedy $T = 1001111_2$

Popíšte formát rámcov T1, prečo majú 193 bitov a prečo je rýchlosť prenosu 1,544 Mb/s

□ multiplexuje se 24 kanálů –

vzorkuje se 24 telefonních hovorů $8\,000 \times /s$

□ v pěti rámcích po sobě se vzorky kódují do osmic bitů

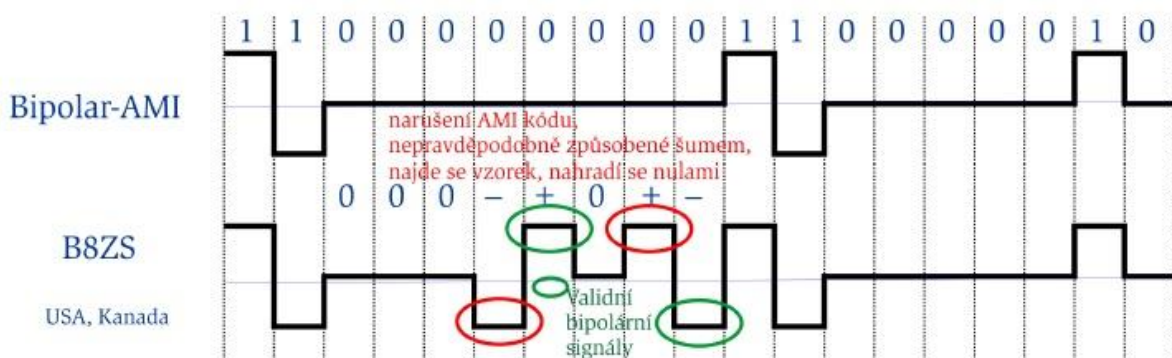
□ v šestém rámci se vzorky se kódují do sedmic bitů,
8. bity vzorků jsou řídicí, v každém hlasovém kanálu se
vytváří řídicí kanál pro síťové řízení a směrování

□ každých $125 \mu s$ se vysílá TDM rámec 193 bitů ($8 \times 24 + 1$),
každému ze 24 telefonů/kanálů v rámci
odpovídá jedna 8-bitová pozice

□ 0. bit v rámci je synchronizační,
alternuje hodnoty 1 a 0 v následných rámcích

□ vysílání se děje rychlostí $8\,000 \times 193 \text{ b/s} = 1,544 \text{ Mb/s}$

Príklad na B8ZS, daná postupnosť bitov 110000000110000010, zapísať ako bude vyzerat signál

CSMA, strategie naléhání na vysílání

□ CSMA/1-persistent, naléhající, „hladový algoritmus”

- ✓ stanice zjistí volné médium
  - vysílá rámec okamžitě, tj. s pravděpodobností 1
- ✓ stanice zjistí obsazené médium
  - znovu testuje médium
- ✓ zvyšuje se pravděpodobnost kolize, používá Ethernet

□ CSMA/nonpersistent, nenaléhající

- ✓ stanice zjistí volné médium – vysílá rámec
- ✓ stanice zjistí obsazené médium
  - vyčká náhodnou dobu před před příštím testováním média
- ✓ snižuje se pravděpodobnost zjištění volného média více stanicemi současně, snižuje se efektivnost, když médium je volné a stanice mají připravené rámce k vysílání

□ CSMA/p-persistent, naléhající s pravděpodobností p

- ✓ stanice „hladově” testuje médium, dokud nezjistí volné médium a pak
  1. s pravděpodobností p – vysílá rámec okamžitě
  2. s pravděpodobností $1 - p$ – znovu testuje médium za Δt
    - a) je volné – jde na krok 1
    - b) je obsazené médium – znovu testuje médium za $r\Delta t$ kde r je náhodné číslo z postupně rostoucího intervalu
- ✓ redukuje se pravděpodobnost kolize a zvyšuje se efektivnost

Prečo frekvenčná modulácia nedosahuje takú bitovú rýchlosť ako amplitúdová

"Pre analógové vysielanie digitálnych dát je to ASK a FSK.

ASK je viac náchylný na šum, používa jeden nosný signál, potrebná šírka pásma je

$B = (1+d)*S$ (S = Baudova rýchlosť).

FSK používa 2 nosné signály, jeden pre 0 a druhý pre 1, potrebuje dvojnásobnú šírku

pásma $B = (1+d)*S + 2\Delta f$ (S = Baudova rýchlosť, $2\Delta f$ = frekvenčná vzdialenosť nosných signálov).

Pre rovnakú šírku pásma môže mať ASK dvojnásobnú rýchlosť než FSK."

Popíšte fungovanie bitovo orientovaného protokolu na prenos rámcov bit stuffing

Bit stuffing je spôsob, ako zaistiť transparentnosť textu vložení nevýznamového bitu (jedného alebo viacerých).

Dôvodom je zaistenie synchronizácie medzi vysielateľom a prijímateľom alebo zaistenie toho, aby sa nevyskytla sekvencia bitov so špeciálnym významom.

V komunikačnom protokole HDLC zabraňuje bit stuffing tomu, aby sa v prúde dát objavila sekvencia bitov 01111110, ktorá označuje začiatok alebo koniec rámca, a to konkrétne tak, že pokiaľ sa v dátach objaví päť po sebe idúcich jedničiek, vloží sa za ne jeden nulový bit. Vkladá sa teda vždy nulový bit, jednička nikdy."

Prijímač po prijatí piatich 1 kontroluje ďalší bit: Ak je to 0: vypustí sa,

Ak 1: ak je ďalší bit 0, prijal príznak začiatku/konca rámca, v opačnom prípade sa indikuje katastrofická chyba

Popíšte techniku riadenia prístupu k médiu CDMA

□ CDMA

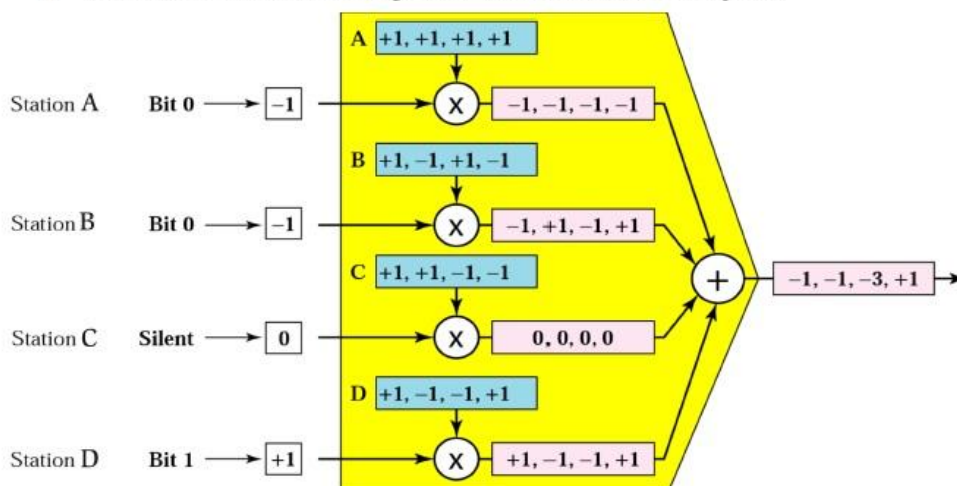
- ✓ kódový multiplex ve fyzické vrstvě
- ✓ všechny stanice současně používají totéž pásmo
- ✓ každá stanice kóduje vysílaná data do nosného signálu unikátně
- ✓ cílový přijímač toto unikátní kódování zná
- ✓ kódování dat je voleno tak, že vysílání ostatních stanic příjemce chápe jako šum

□ Chips – unikátní kód stanice

- ✓ bitová posloupnost vysílaná v úpravě respektující zda stanice vysílá datový bit 1 nebo 0
- ✓ vyšle se za dobu intervalu 1 bitu dat – zakódované bity se vysílají se vyšší rychlosti než rychlost přenosu dat
- ✓ CDMA patří do kategorie metod **Spread Spectrum** – rozprostřování spektra (vysílá se vyšší rychlostí)
- ✓ v reálné praxi je „chips“ bitová posloupnost délky 128 apod. bitů

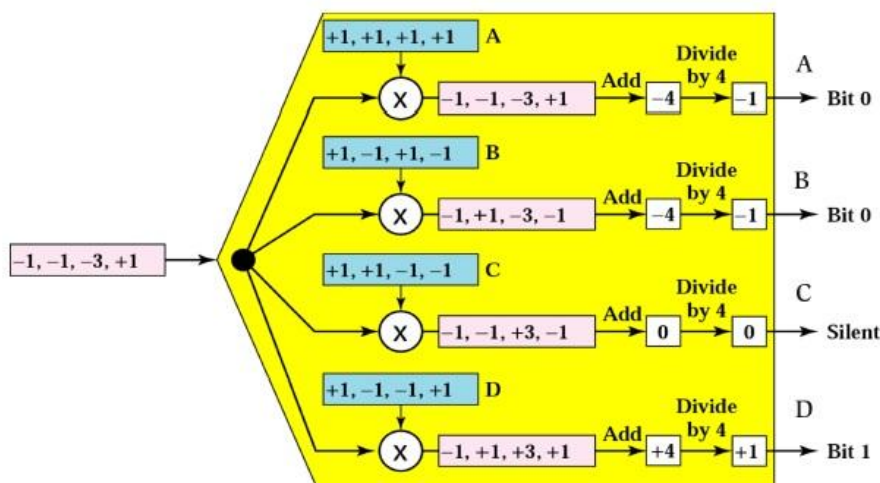
- ✓ Nechť stanice C nevysílá a stanice A, B, D vysílají do základny data: A vysílá 0, B vysílá 0, D vysílá 1

- ✓ Do média CDMA multiplexor stanic A, B, C, D vysílá:

- Nechť z média přichází signál -1, -1, -3, +1

- Demultiplexor základny signál přijímá a dekóduje:

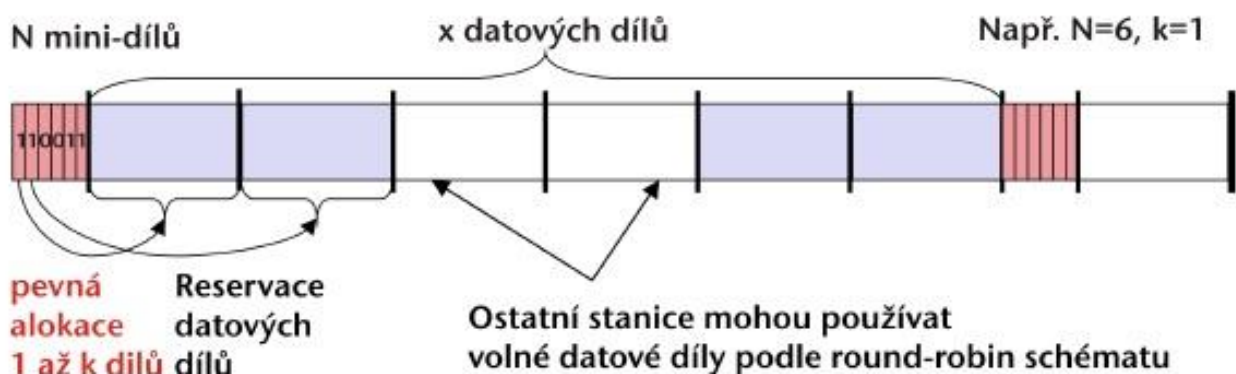

Blokový kód, popísať v akých situáciách vieme, že nenastala chyba, v akých dokáže detekovať a opraviť chybu, v akých len detekovať a v akých chyba nebude detekovaná

- každý k -bitový blok dat je kódovaný na n -bitový blok – **kódové slovo** (codeword)
- prenese se kódové slovo
- prijímač prijaté kódové slovo dekóduje a platí
  - ✓ **prenos byl bezchybný**, přijalo se validní kódové slovo
dešifrováním se dostává původní blok dat,
  - ✓ **většinu chyb lze detekovat a opravit** (na původní blok dat), přijaté nevalidní kódové slovo má jediné **nejbližší** validní kódové slovo
  - ✓ **některé chyby lze detekovat, ale ne opravit**,
detekovanou chybu nelze určit jednoznačně,
poněvadž **nejbližších** validních kódových slov je více než 1
  - ✓ **velmi málo chyb nelze detekovat**,
přijaté kódové slovo odpovídá **nesprávnému** validnímu kódovému slovu, získávají se chybná data

Ako funguje rezervačné TDMA

- ✓ N stanic se zaručitelnou minimální rychlostí přenosu
- ✓ Každý rámeček TDMA sestává z N **mini-dílů** o šířce k bitů a x **datových dílů**
- ✓ i -tá stanice má přidělený i -tý mini-díl a jeho bezkolizním vysláním si v něm může rezervovat až $2^k - 1$ datových dílů, $x = N \times (2^k - 1)$
- ✓ v nevyužitých datových dílech mohou vysílat data stanice např. podle nějakého cyklického plánovacího algoritmu

- obcházení kolizí
- stanice použije některou ze strategií perzistence
- po získání práva přístupu k médium počká po pevnou dobu **IFG** (*Interframe gap*), resp **IFS** (*Interframe space*)
- po té vyčká po náhodnou dobu
- je-li nyní médium volné, vyšle rámec a nastaví čekací dobu
- pokud v čekací době získá potvrzení (rámec od přijímače vyslaného rámce), vyslání rámce bylo úspěšné
- pokud v čekací době nezíská potvrzení, vyslání rámce bylo neúspěšné
  - ✓ došlo ke ztrátě / kolizi rámce
  - ✓ došlo ke ztrátě / kolizi potvrzení
- po zjištění neúspěchu sníží počet možných opakování, vyčká náhodnou dobu a vrací se na pokus o vyslání rámce
- v každém opakování se zvětšuje interval pro volbu doby čekání na opakování pokusu o vysílání
- IFG před vysíláním potvrzení se liší při vysílání rámce s daty a rámce s potvrzením, pro potvrzení je IFG kratší, potvrzování má vyšší prioritu
- CSMA/CA – aplikace v bezdrátových LAN

Útlm signálu je -10dB. Aký výkon ma signál na strane prijímača, ak sa vyslal s výkonom 5 W ?

- Útlum signálu je -10 dB. Jaký výkon má signál na straně přijímače, když se vysílal výkonem 5 W ?
  - ✓ $-10 = 10 \log_{10}(P_2/5)$, $-1 = \log_{10}(P_2/5)$, $0,1 = P_2/5$, $P_2 = 0,5 \text{ W}$

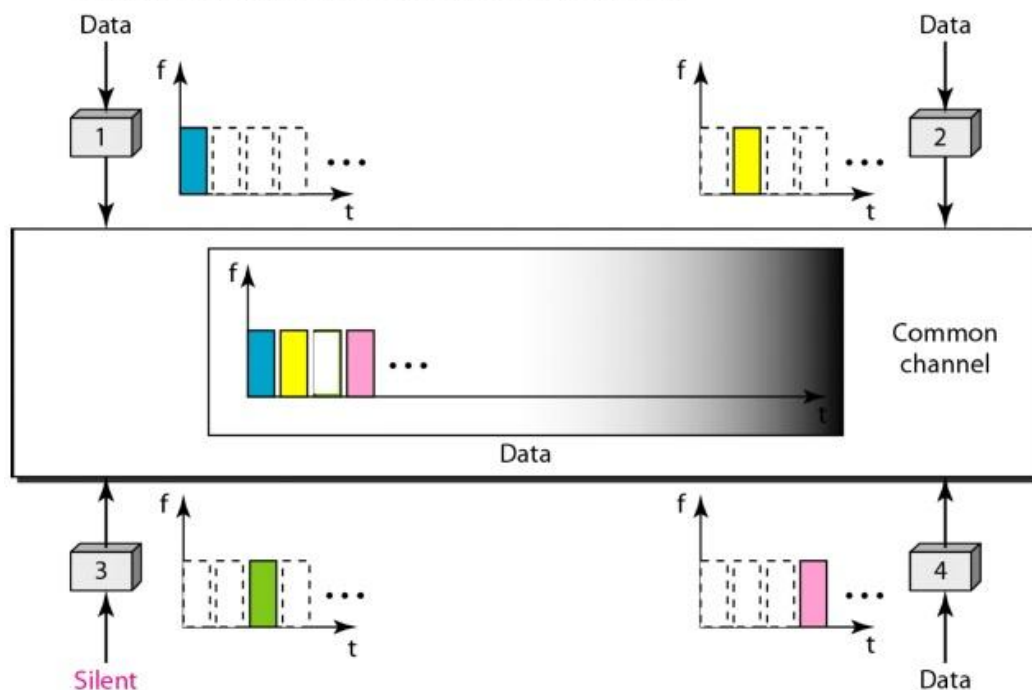

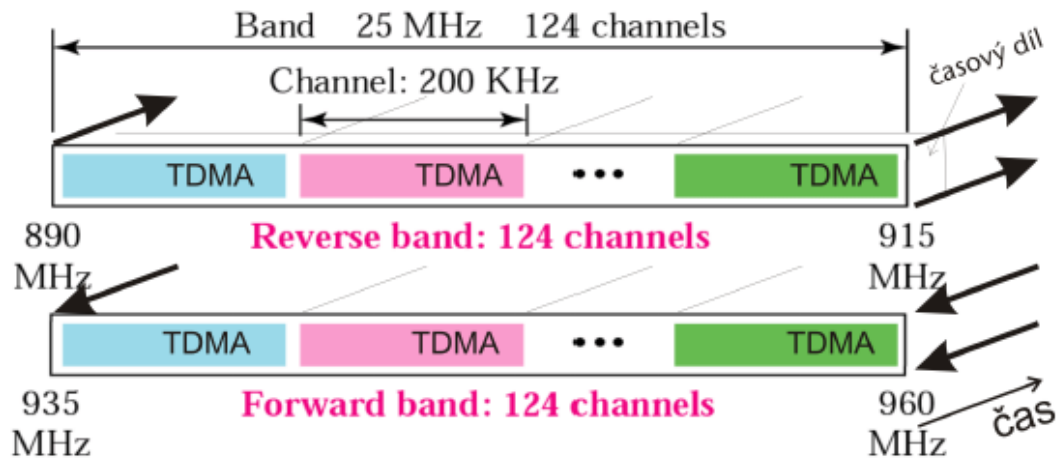
Aká je velikost sliding window v Go-Back-N ARQ a proč

- rozměr okna musí být $< 2^m$, kde m je bitová šířka čísla rámce
- rozměr okna může být nejvýše $2^m - 1$
- Proč ? Ilustrace na příkladu $m = 2$, rozměr okna = 3 ($< 2^2$)
  - ✓ nechť vysílač vyslal rámce 0, 1, 2 a přijímač je přijal
  - ✓ přijímač vyšle potvrzení rámců 0, 1, 2 a očekává rámeček 3
  - ✓ nechť se ztratí potvrzení rámců 0, 1, 2
  - ✓ po časovém limitu nechť vysílač znovu vyšle rámce 0, 1, 2
  - ✓ přijímač chtěl rámeček 3, rámce 0, 1, 2 potvrdí žádostí o rámeček 3, ale jako duplikáty je ignoruje
- Ilustrace na příkladu $m = 2$, rozměr okna = 4 (2^2)
  - ✓ nechť vysílač vyslal rámce 0, 1, 2, 3 a přijímač je přijal
  - ✓ přijímač vyšle potvrzení rámců 0, 1, 2, 3 a očekává rámeček 0
  - ✓ nechť se ztratí potvrzení rámců 0, 1, 2 a 3
  - ✓ po časovém limitu nechť vysílač znovu vyšle rámce 0, 1, 2 a 3
  - ✓ přijímač chtěl rámeček 0, rámce 0 přijme jako nový rámeček 0 a ne jako duplikát

TDMA - vysvětlit princip

- ✓ časový multiplex ve fyzické vrstvě
- ✓ zpřístupňuje implementaci TDM ve fyzické vrstvě
- ✓ v podstatě pouze organizační úloha
- ✓ aplikace typicky v buňkových mobilních sítích (GSM), v kombinaci s FDMA se metoda TDMA uplatňuje v každém udržovaném frekvenčním pásmu

124 dvojic **simplexních** radiový kanálů. Každý takový **simplexní** radiový kanál má šířku 200 MHz.

V každém simplexním radiovému kanálu se pomocí TDM se udržuje 8 **fyzických kanálů**.

Každému **fyzickému kanálu** se opakovaně (periodicky) přiděluje jeden časový díl, pro duplexní spojení se pro jednotlivé směry používají fyzické kanály realizované v různých časech. V jedné buňce může být aktivních až 992 (124 x 8) **fyzických kanálů**.

TDMA:

Rámec TDM tvořený 8 časovými díly (s časovým prostorem pro 156, 25 b) je sám „časovým dílem“ v **multirámci** GSM. Multirámec tvoří 26 **rámců TDM**. **Multirámec** pokrývá časový prostor 120 ms, teoretická přenosová rychlost kanálu GSM = $(1/120 \text{ ms}) \times 26 \times 8 \times 156,25 = 270,8 \text{ kb/s}$

□ **kanál** obecně:

- ✓ útvar, logická/fyzická struktura pro realizaci přenosu dat

□ **fyzický kanál GSM** – „syntax“

- ✓ je vymezený časovým dílem v TDMA rámcích v jedné nosné frekvenci
- ✓ organizace přenosu informací ve fyzickém kanálu se zajišťuje přidělením **logických kanálů** do fyzických kanálů

□ **logický kanál GSM** – „sémantika“

- ✓ organizační nástroj pro přenos různých typů informací fyz. kanálem
- ✓ je realizovaný ve fyzickém kanálu, ne nutně však ve všech jeho časových dílech, v 1 fyz. kanálu lze multiplexovat více log. kanálů
- ✓ **traffic channel** – logický kanál pro přenos uživatelských dat (*user data, payload, ...*)
- ✓ **control channel** – logický kanál pro přenos řídicích (protokolárních) dat (*signalling*)
- ✓ řídicí kanály se s datovými kanály prokládají ve fyzických kanálech definovaným způsobem

Příklad na Shannonovu vetu - šířka pásma 4 kHz, zdroj 10 V, šum 5 mV, vypočítat bitovou rychlost

- Měřením šumu v telefonním kanálu se zjistila hladina šumu 5 mV. Signál se vysílá výkonem 10 V. Kanál má šířku pásma 4 KHz. Jakou nejvyšší rychlostí lze tímto kanálem přenášet data ?

- ✓ $4000 \log_2(1 + 10/0,005) = 43\,866 \text{ b/s}$

- **Přepínač na bázi časového multiplexingu** rozděluje vstupy do časových dílů pomocí TDM. Vstup vysílá k adresovanému výstupnímu zařízení řídicí jednotka.
- Dva příklady přepínač na bázi časového multiplexingu – **záměny časových dílů** a **TDM sběrnice**
- Prostorové přepínače a přepínače na bázi časového multiplexingu lze kombinovat
- Příkladem sítě s přepínáním okruhů je (pevná) **telefonní síť**
- Telefonní síť tvoří tři komponenty – **místní smyčky** (*local loops*), **vedení** (*trunks*) a **ústředny** (*switching offices*)
- Telefonní síť provozuje poskytovatel telefonních služeb / operátor
- Poskytované služby – hlasové služby, datové služby

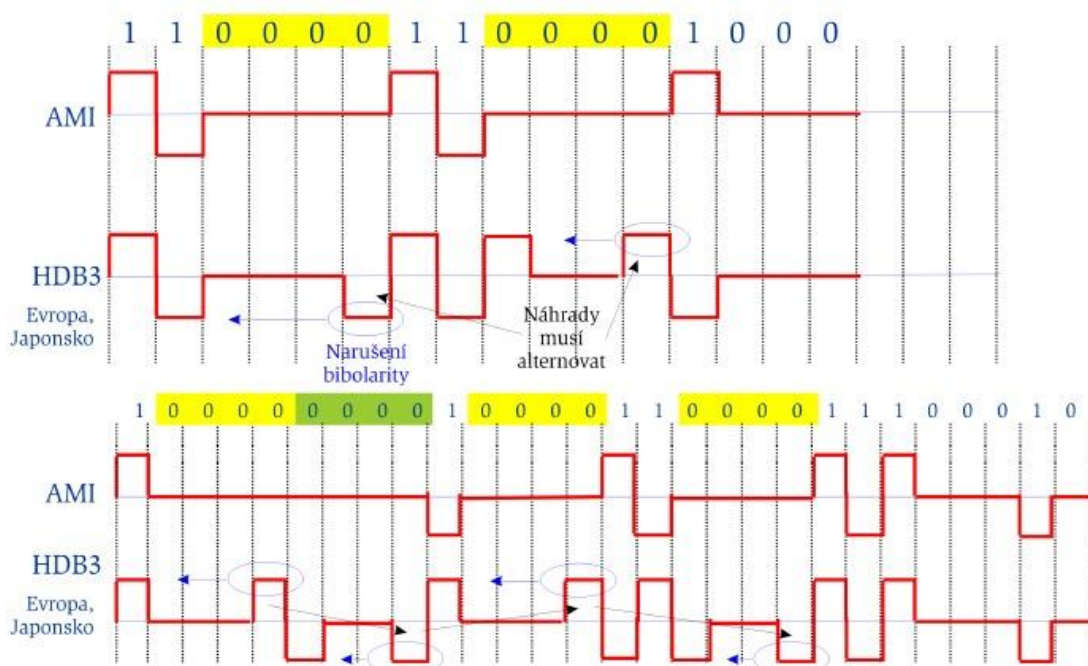
Riadenie prístupu k médiu Reservation Aloha (Explicitná rezervácia)

- typické pro satelitní přenosy (topologie hvězda)
  - ✓ postupně se střídají dva režimy činnosti
  - ✓ **rezervační režim (slotted) Aloha** – soupeření o malé rezervační časové díly, může docházet ke kolizím, vítěze ve slotech určí rozpozná satelit a pošle zpět všem soupeřícím stanicím v jednom časovém dílu **rezervační seznam**
  - ✓ **režim pro přenos dat** – úspěšné stanice vysílají v rámci úspěšně rezervovaných časových dílů (bezkolizní režim)
- všechny stanice musí znát konzistentní rezervační seznam a tudíž všechny stanice se musí synchronizovat

- **Hammingovy (n, k) blokové opravné kódy** kódujú k -tice datových bitů do n -bitových kódových slov, pričemž
  - ✓ při počtu kontrolních bitů v bloku: $m = n - k, m \geq 3$
  - ✓ mají délku bloku kódového slova: $n = 2^m - 1$
  - ✓ tj. počet datových bitů v bloku: $k = 2^m - 1 - m (= 2^m - m - 1)$
- platí, že blokové Hammingovy kódy $(2^m - 1, 2^m - m - 1)$ s $d_{min} = 3$ lze nalézt pro všechna m
  - ✓ lze tudíž v kódových slovech délky $2^m - 1$ opravovat 1-bitové chyby
  - ✓ přitom platí, že se vzrůstem m poměr k/n se blíží k jedné a režijní náklady relativně klesají
  - ✓ Má-li datové slovo 11 bitů, Hammingův kód s $d_{min} = 3$ musí mít formát $C(15, 11)$ – musí platit $k = 2^m - 1 - m \geq 11$, tj. $m = 4$
- **Lze ukázat, že platí (obecně pro FEC)**
  - ✓ pokud existuje t , pro které je v daném kódu $d_{min} \geq 2t + 1$, pak lze tímto kódem opravovat až t -bitové chyby, resp. $t = \lfloor (d_{min} - 1)/2 \rfloor$ (pro připomenutí: $\lfloor 6, 3 \rfloor = 6$)
  - ✓ pokud existuje t , pro které je v daném kódu $d_{min} \geq 2t$, pak lze tímto kódem opravovat až $(t - 1)$ -bitové chyby a detekovat, ale ne opravovat, t -bitové chyby (viz kód na předchozím obr.)

Zakódujte do HDB3: 100000000100001

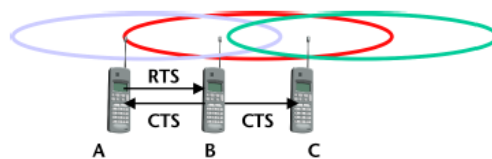

Princíp RTS/CTS a akým spôsobom riešia problém skrytých terminálov

- pro rezervaci času pro přenos dat a vyhnutí se kolizi se používají krátké signálové (řídící) rámce
  - ✓ **RTS (request to send)**: vysílač požaduje před vysláním datového rámce krátkým signálovým rámcem RTS získat od přijímače výhradní právo vysílat
  - ✓ **CTS (clear to send)**: přijímač uděluje vysílači RTS krátkým signálovým (řídícím) rámcem CTS právo vysílat v okamžiku, kdy je připraven datový rámec přijmout
  - ✓ případná kolize několika RTS je akceptovatelná cena
- Signálový paket obsahuje
  - ✓ adresu odesílatele, adresu příjemce, délku datového paketu (dobu přenosu)

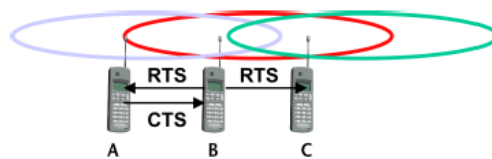
RTS/CTS řeší problém skrývání terminálů

- A a C chtějí vysílat na B
- A vyšle RTS první
- C po přijetí CTS vysílaného z B pro A čeká po dobu udanou v CTS

RTS/CTS řeší problém odstavování terminálů

- B chce vysílat na A
- C chce vysílat na další terminál (jiný než A nebo B)
- C nyní nemusí čekat na B, CTS z A dostat nemůže

Prečo sú potrebné dve rôzne kladné potvrdzovacie odpovede v protokole Stop-and-Wait

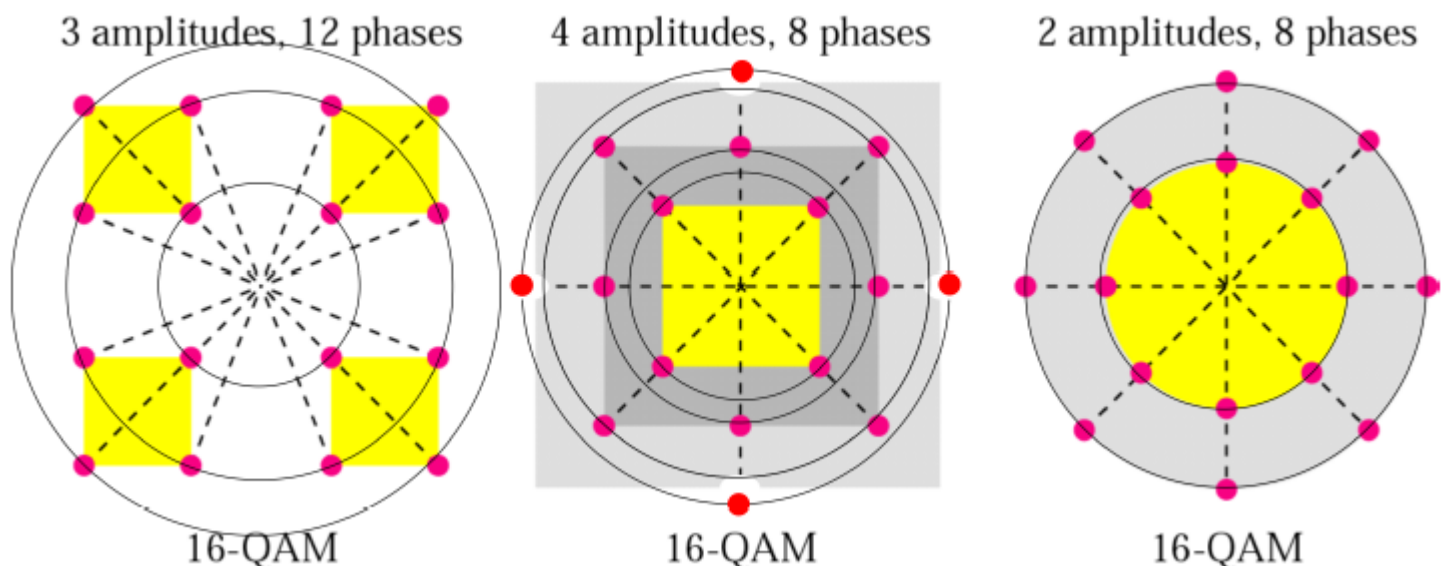
- Zdroj vyšle jeden datový rámec a čeká na přijetí potvrzovacího (rámce) ACK
- Čeká konečnou dobu
  - ✓ Zdroj rámce má definovaný **vysílací časový limit**
  - ✓ Pokud zdroj do uplynutí časového limitu po vyslání rámce nepřijme potvrzovací ACK, datový rámec vyšle znovu
- Porušení/ztrátu ACK zdroj není schopný rozpoznat, proto:
  - ✓ jakmile uplyne vysílací časový limit
  - ✓ vysílač zopakuje vyslání rámce
  - ✓ přijímač přijme týž rámec **2×**
  - ✓ řešení problému – alternativní používání **ACK0/ACK1** + alternativní číslování rámců 0/1 (číslování v záhlaví rámců)

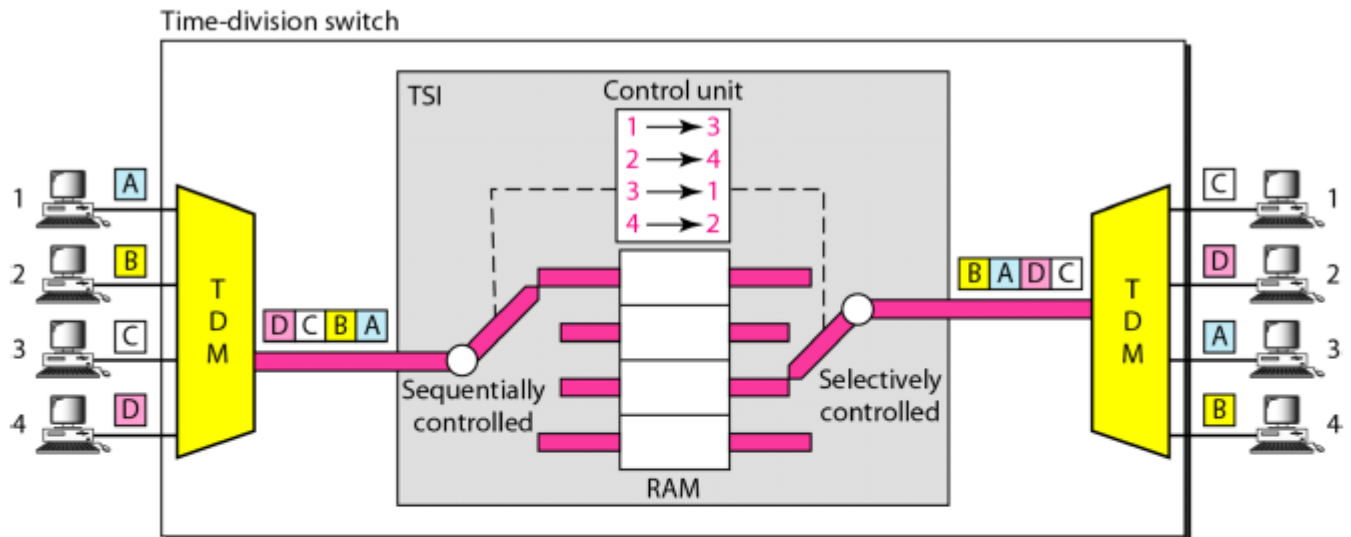
Prečo má kódové slovo ASCII znaku 11 bitov

- Chceme opravovať napr. 1-bitové chyby v ASCII znaku
  - ✓ ASCII znak = 7 bitů dat
- opravný redundantní kód musí byť generovaný tak, aby přímo určil, který bit se při přenosu změnil
- pro 7 bitů dat musíme rozlišovat při příjmu 8 stavů
  - žádná chyba, chyba v pozici 1, ..., 7
- 1. nápad = použijme redundanci umožňující rozlišit 8 stavů v přijatých datech, tj. alespoň 3 bity ($2^3 = 8$), tj. kódové slovo bude mít tedy délku $7 + 3 = 10$ bitů
- ale – 1-chyba může nastat i v redundantních bitech, 10-bitové kódové slovo tudíž nestačí
- Datových bitů je m , redundantních bitů je r , délka kódového slova, přenášené posloupnosti bitů, = $m + r$
- Možných stavů je $1 + m + r$,
žádná chyba + $(m + r)$ chybových pozic bitů
- redundance r bitů musí pokrýt alespoň $m + r + 1$ stavů, takže musí platit $2^r \geq m + r + 1$
  - ✓ pro opravu ASCII znaku potřebujeme 4 redundantní bity
  - 7 bitů dat, $r = 3$, $2^3 = 8$, $7 + 3 + 1 = 11$, $r = 3$ nedostačuje
  - 7 bitů dat, $r = 4$, $2^4 \geq 7 + 4 + 1$,
11-bitové kódové slovo umožní určit/opravit 1-bitovou chybu v 7 bitech dat

Nakreslite konstalačný diagram pre QAM, aby bola bitová rýchlosť 4x väčšia než Baudova

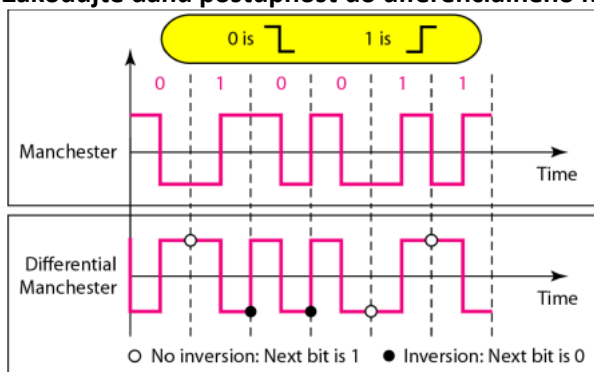

Nakreslite a vysvetlite prepínanie na báze multiplexingu so zbernicou

- ✓ Součástí TSI jsou vstupy, výstupy, RAM a elementární procesor
- ✓ Délky vyrovnávacích pamětí v RAM jsou shodné
- ✓ Plní se sekvenčně, vypisují se dle plánu přepojování
- ✓ Zkrácení doby přepojování zajišťuje princip **houpačkového vyrovnávání** (v době plnění jedné v. p. se vypisuje případně již naplněná v. p.)

Zakódujte danú postupnosť do diferenciálneho Manchesteru

Signál je zadaný $s(t) = 10 \cdot \sin(5000\pi t - \pi/4)$, určte amplitúdu, frekvenciu a fázový posun v stupňoch

$$\square s(t) = A \sin(\omega t + \varphi) = A \sin(2\pi f t + \varphi) = A \sin\left(\frac{2\pi}{T} t + \varphi\right)$$

A – amplituda, $\omega = 2\pi f$ – úhlová frekvencia

$f = 1/T$ – frekvencia, $T = 1/f$ – perioda,

φ – fázový posun

$$s(t) = 10 \cdot \sin(5000\pi t - \pi/4) = A \cdot \sin(2\pi f t + \varphi)$$

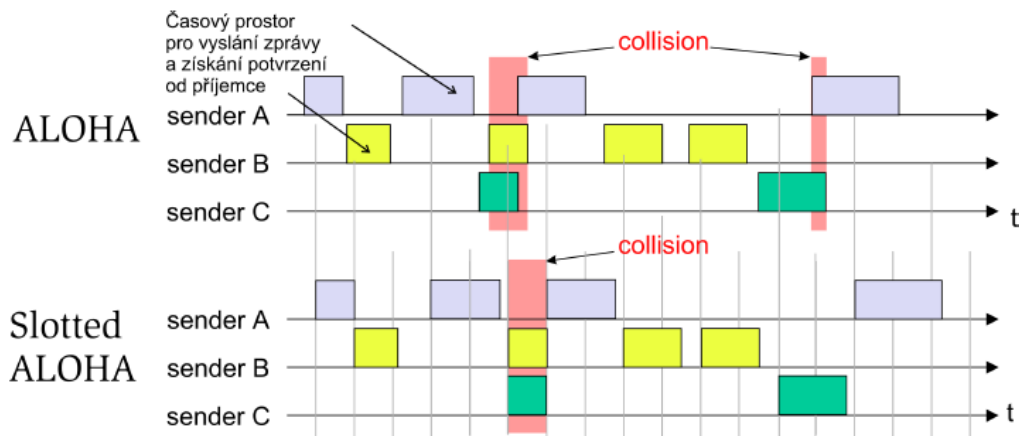
$$\varphi = \pi/4 = 180/4 = 45^\circ$$

$$f = 2500 \text{ Hz}$$

$$A = 10 \text{ V}$$

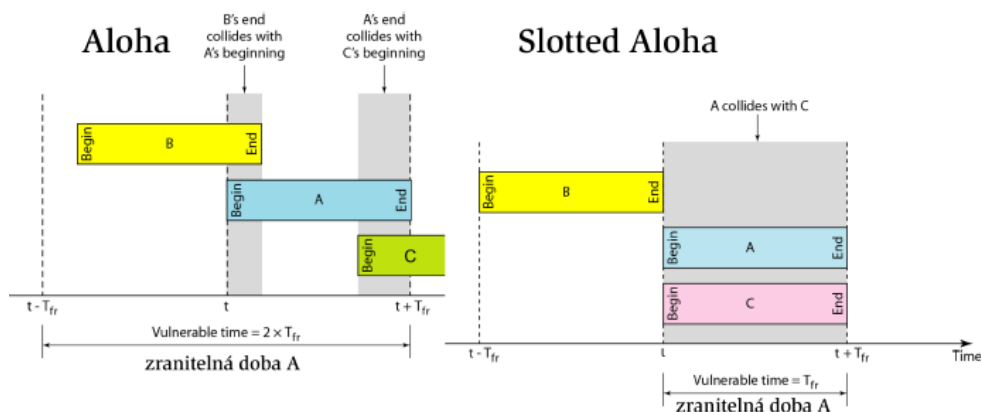
Popísať slotted ALOHA - výhody a nevýhody

- Slotted Aloha – dělená Aloha – doplňuje používání časových dílů, vysílání musí začínat vždy na hranici časového dílu

- Využitelnost kanálu ALOHA (jeho kapacity) je poměrně malá

- ✓ ALOHA – 18%,
- ✓ Slotted Aloha – 36%

Výhody: adaptuje sa meniacemu sa množstvu staníc, dvojnásobná efektívnosť oproti Alohe

Nevýhody: je nutná synchronizácia, nutnosť bufferu pre opakovanie vysielania

Doplniť priebeh signálu (01001100011)

Nonreturn to Zero-Level (NRZ-L)

Nonreturn to Zero Inverted (NRZI)

Bipolar - AMI

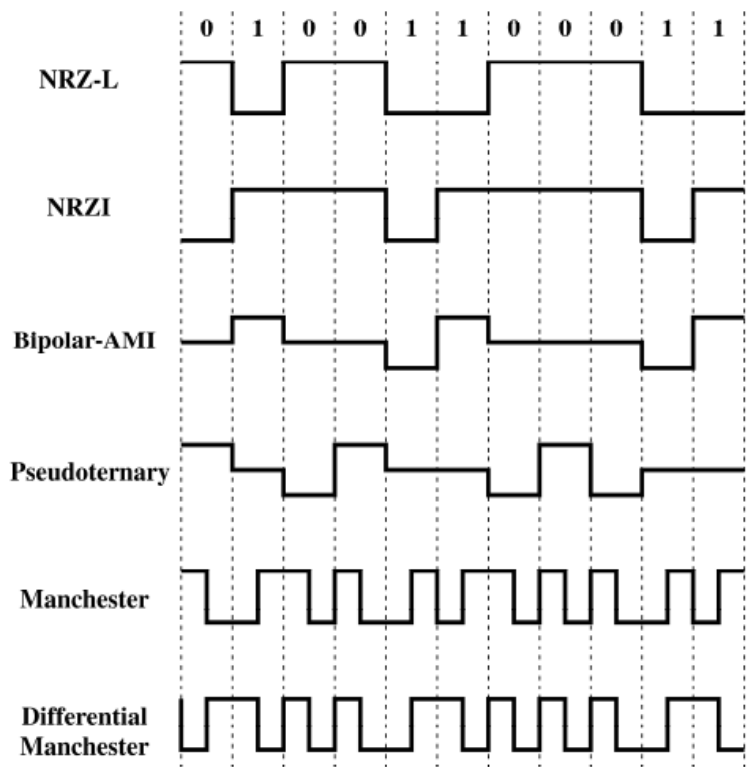
Pseudoternary

Manchester

Differential Manchester

B8ZS

HDB3

Šířka pásma je 1MHz, prenos dát 10Mb/s. Koľko je signálových úrovní. Aká bude šířka pásma, pokiaľ chceme rovnakú dátovú rýchlosť pri binárnom signáli

"M = ?

$$C = 10 * 10^6 \text{ b/s}$$

$$B = 10^6 \text{ Hz}$$

$$C = 2 * B * \log_2 M$$

$$10 * 10^6 = 2 * 10^6 * \log_2 M$$

$$5 = \log_2 M$$

$$M = 32$$

Potrebujeme aspoň 32 signálových úrovní

Pre binárny signál:

$$M = 2$$

$$C = 10 * 10^6 \text{ b/s}$$

$$B = ? \text{ Hz}$$

$$C = 2 * B * \log_2 M$$

$$10 * 10^6 = 2 * B * \log_2 2$$

$$10 * 10^6 = 2 * B * 1$$

$$B = 5 * 10^6 = 5 \text{ MHz}$$

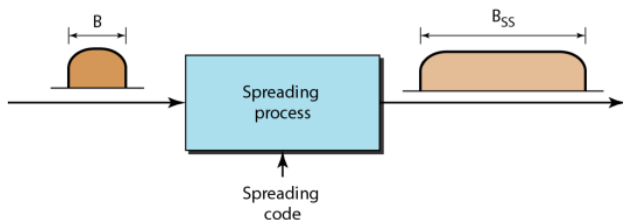
Rozdelenie spektra, schéma + stručný popis jednotlivých zariadení

□ Multiplexing

- ✓ kombinace signálů s menší šířkou pásma z více zdrojů za účelem zvýšení efektivity využíváním dostupné větší šířky pásma spoje

□ Rozprostření spektra – zvětšení šířky pásma přenosového signálu

- ✓ kombinací signálů z více zdrojů do větší šířky pásma
- ✓ dynamickými změnami pozice v signálu v přenosovém pásmu, typická aplikace v bezdrátových přenosech:
  - zábrana odposlechů, zábrana rušení komunikace útočníky, zábrana přeslechů, ...
- ✓ Zvyšováním redundance v přenášených datech změnou kódování, které si vyžaduje zvětšení šířky pásma spoje, aby se zachovala rychlost přenosu originálních dat
  - cílové kódování zvýší odolnost vůči šumu, umožní odlišit signály,

- šířka pásma přidělená vysílající stanici musí být značně větší než požaduje rychlost vysílání dat, což umožní použít redundanci, přeskakování mezi frekvencemi, ...

- rozšíření šířky pásma musí být děláno nezávisle na originálním signálu

- Kombinují se signály z různých zdrojů s cílem využít širší pásmo.

- Techniky jsou navrženy pro nevoděná prostředí, ve kterých musí mít komunikující stanice možnost sdílet médium bez hrozby narušení důvěrnosti a rušení

□ Frequency Hopping Spread Spectrum (FHSS)

- ✓ Zdrojový signál postupně moduluje M nosných frekvencí, a to v určené pseudonáhodné posloupnosti. Současně může až M zdrojových signálů modulovat M různých nosných frekvencí
- ✓ přidělení nosných frekvencí zdrojovým signálům se v jistých intervalech mění
- ✓ spektrum nosných frekvencí má šířku pásma zajišťující koexistenci přenosu všech původních signálů souběžně

□ Direct Sequence Spread Spectrum (DSSS)

- ✓ každý bit zdrojových dat je přenášený jako posloupnost n přenosových bitů – *chips*
- ✓ posloupnost n přenosových bitů se přenáší za stejnou dobu jako bit originálních dat
- ✓ vyšší rychlost vyžaduje větší šířku pásma

Príklad na multiplexing - 4 kanály, každý s rýchlosťou 250 znakov/s (1 znak = 8 bitov), v každom rámci 1 synchronizačný bit, za akú dlhú dobu sa prenesú dáta?

- 4 datové kanály s rýchlosťou 250 znakov/s, prokládání po znaku, znak = 8 bitů, v každém rámci 1 synchronizační bit
- ✓ rychlost přenosu dat každého zdroje = $250 \times 8 = 2 \text{ kb/s}$
- ✓ doba trvání přenášeného znaku = 4 ms
- ✓ rychlost přenosu rámců = 250 rámců /s
- ✓ doba trvání rámce = 4 ms, musí být shodná s dobou trvání znaku
- ✓ délka rámce = $4 \times 8 + 1 = 33 \text{ bitů}$
- ✓ rychlost přenosu dat multiplexovaným spojem = $250 \times 33 = 8\,250 \text{ b/s}$

DAMA-TDMA - nakreslit a popísat (nenašiel som v slajdoch, bola 19.12.2007 na skúške)